

Бутун бошли кўшинни маглуб этган оддий бир чўпон

Милоддан аввалги 7-асрда шаркда, Сирдарёнинг куйи окимида яшовчи скиф доираси кабилалари келажакдаги Форс давлатининг асоси бўлган Мидияга хужум килди. Бу саклар кабиласи эди. Милоддан аввалги 530 йилда Кир II кўшинлари Тўмарис бошчилигидаги массагетлар билан бўлган жангда маглубиятга учради. Форслар кўчманчиларни бу шармандали маглубиятлари учун кечирмадилар ва милоддан аввалги 520 йилда Доро I нихоят кўчманчиларнинг каршилигини синдириш учун сакларга карши юриш килишга карор килади.

Доро I сакларга карши 700 минг жангчи тўплади. Бу унинг нияти нафакат сакларни забт этишни, балки бошка максадларни ҳам кўзлаганлигини кўрсатади. Сакларни забт этиб, у шаркий кариндошларининг ёрдамисиз форсларга бўйсунити мумкин бўлган Кора денгиз скифларининг мавқеини заифлаштирган бўларди. Кора денгиз минтакасини эгаллаб олган Доро юнон шаҳар-давлатларига карши муваффакиятли юришни бошлаши мумкин эди.

Бу вақтда саклар мамлакатада ягона ҳукумат мавжуд эмасди. Кўп сонли сак кабилалари ҳудудлар ва яйловлар учун курашиб, доимий равишда бир-бирларига хужум килишган. Улар орасида кабила бошлиги Скунха ҳам бор эди, унинг ўгли Широк саклар орасида энг яхши жангчилардан бири эди. Аммо Широк тинч ҳаёт тарзини олиб боришни ва кўй бокишни, оиласи билан мухаббат ва бахтда яшашни афзал кўрди. Аммо кунларнинг бирида Широк кабиласига Дорога сотилган кўшни саклар хужум килади. Жанг пайтида Широкнинг хотини ҳалок бўлди, ўзи эса яраланди. У узок даштга йўл олди ва у ерда севгилисини дафн этиб, етти кун аза тутди. Еттинчи кун у соткин саклар ва форслардан ўч олишга касам ичди.

У кабилага қайтиб, саклар сардорлари Умар, Тамир ва Сакесфарлар йигилган кенгашга келди. Улар мудоффа режасини муҳокама килишди. Широк ўз режасини таклиф килди. У

шундай деди: "Биз хозир кимсасиз ва сувсиз чўлнинг чеккасидамиз. Ортимиздан Доро ўз кўшини билан келади. Агар форсларни ўзига жалб қилиб, уларни чўлнинг ўртасига олиб борилса, форслар ўлишади. Инсонга ҳаёт бир марта берилади, барибир бир кун келиб ўлим келади. Шундай экан, авлодлар ўз она юрти, халки учун жон фидо қилган инсон сифатида эслаб қолишлари учун ўлган маъқул эмасми!" У ғамхўрлик қилишни сўраган ягона нарсаси - болалари эди.

Шундан сўнг Широқ бутун юзини тилиб, қулоқлари ва бурнини кесиб ташлади ва Форслар лагерига йўл олди. Уни Доронинг олдига олиб келишганда, у нима учун ўз халқига хиёнат қилаётганини сўради, Широқ шундай жавоб берди: "Қаранг, улар менга нима қилишди! Мен улардан қасос олишим керак! Мен сизларни айланма йўлда олиб бораман ва скиф қўшинининг орқа томонига олиб бораман. Шундай қилиб, мени таҳқирлаганим учун улардан ўч оламан!"

Форслар Широққа ишонишди. У факат етти кунлик овқат олиш кераклигини айтди.

Широқ уларни сувсиз чўлга етаклади. Қўплаб форслар саёҳат пайтида ташналик ва иссиқликдан вафот этдилар. Широқ уларга ўз қўшинларини воҳаларга олиб боришга ваъда берди, лекин қўшинлар юришда ва чўлга чуқурроқ боришда давом этдилар, узок қутилган сув эса йўқ эди. Шунда форс қўмондони Ранасбат Широқни ўлдирмоқчи бўлиб, унинг бўғзига қилич тиради. Широқ "Бу галаба!" деб хитоб қилди ва ҳалок бўлди.

Форс қўшинлари саҳродан катта йўқотишлар билан чиқди. Шох Доро I нинг ўзи тирик қолди, аммо саклар ерларини тарқатишни буюрди. Кейинчалик у Осиё ва Европанинг бошқа халқлари устидан қўплаб галабаларни қўлга киритди, аммо саклар форс ўқларидан узокда қолишди.

Широқнинг хотираси, унинг халқига бўлган буюқ садокати минг йиллар давомида ўтқазиб келинган ва бугунги кунда ҳам Ўрта Осиё халқларининг эртак ва қўшиқларида қуйланади.

Абу Муслим тайёрлади